

Alla vinner på sänkt marginalskatt

Fredrik Carlgren, Svenskt Näringsliv

Fredrik Isaksson, Byggföretagen

Patrick Joyce, Almega

Erik Spector, Teknikföretagen

Juni 2024

Alla vinner på sänkt marginalskatt

Skatten vi betalar på en inkomstökning, marginalskatten, har stor betydelse för hur vi agerar på arbetsmarknaden; om vi väljer att ta på oss mer ansvar, utbilda oss eller arbeta extra. Den påverkar produktiviteten. Därmed har nivån på marginalskatten också stor betydelse för ekonomin i stort, särskilt på längre sikt. Samtidigt har de skatter som driver upp marginalskatten ganska begränsad betydelse för skatteintäkterna. Hela den statliga inkomstskatten utgör mindre än 2,5 procent av det totala skatteintäkterna.

Eftersom marginalskatten påverkar vårt beteende påverkar förändringar av den också skatteintäkterna mer än om man räknar statistiskt. En studie från Svenskt Näringsliv visar att avskaffandet av värnskatten inte bara var en självfinansierad reform – inom tre år hade skatteintäkterna fördubblats. Ett avskaffande av avtrappningen av jobbskatteavdraget skulle också var mer än självfinansierat enligt en studie från myndigheten IFAU.¹ Att skatter kan tas bort med full självfinansiering eller mer därtill är mycket ovanligt men i de fall det är så är det tydlig indikation om att de skatterna medför stora skadeverkningar.

Sänkt marginalskatt påverkar inte bara de som själva får sänkt skatt. I tre studier från Almega, Byggföretagen och Teknikföretagen som gjorts tillsammans med Svenskt Näringsliv har sysselsättningseffekter av en halvering av den statliga skatten uppskattats. Studierna bygger på att när produktion stiger i högproduktiva sektorer ökas efterfrågan även hos underleverantörer och det gäller även jobb i lägre lönelägen. Beräkningarna bygger på en metod som tidigare använts av Almega, IF-Metall, Sveriges Ingenjörer, Teknikföretagen och Unionen.

Sänkt marginalskatt ger ökad produktivitet, tillväxt och sysselsättning. Sverige har idag näst högst marginalskatt i OECD. På kort sikt bör avtrappningen av jobbskatteavdraget slopas och indexeringen av brytpunkten för när man betalar statlig skatt återställas. På sikt bör Sverige halvera den statliga skatten, från 20 till 10 procent.

¹ Miao, m. fl (2022). 2

Bakgrund

Sverige har internationellt sett mycket höga marginalskatter på arbete. Som mest kan de komma upp i 66 procent inklusive arbetsgivaravgift vilket är omkring 20 procentenheter högre än OECD-genomsnittet. Sett till enskilda länder är det endast Belgien som ligger högre.²

Att tillhöra toppskiktet i sådana jämförelser är inte eftersträvansvärt eftersom höga marginalskatter är förknippade med en mängd problem. För det första minskar arbetsutbudet genom att det blir mindre lönsamt att arbeta fler timmar. I tid mätt behöver denna effekt inte vara särskilt stor för att ändå slå mot BNP. Höga marginalskatter träffar nämligen individer som svarar för ett stort värdeskapande i ekonomin.

För det andra dämpas utvecklingen av produktiviteten eftersom incitamenten till att utvecklas i karriären och byta jobb försvagas. Kopplat till detta minskar även Sveriges internationella attraktionskraft för högkvalificerad arbetskraft. Vi riskerar alltså att tappa inhemsk spetskompetens till utlandet, samtidigt som de höga skatterna gör det svårt att locka hit sådana individer från andra länder. På längre sikt hålls produktiviteten också tillbaka av att det blir mindre ekonomiskt givande att vidareutbilda sig, exempelvis genom att välja en lång och krävande universitetsutbildning.

En tredje negativ konsekvens är att höga marginalskatter tenderar att öka förekomsten av improduktiv skatteplanering. Detta har naturligtvis betydelse för skatteintäkterna som sådana, men potentiellt även för produktiviteten eftersom tid och resurser läggs på sådana aktiviteter i stället för att producera mer samhällsnyttiga varor och tjänster.

Inom den moderna forskningslitteraturen ligger fokus inte främst på att avgöra hur stora dessa effekter är var för sig. I stället studeras hur skatteförändringar påverkar skattebasen, det vill säga de taxerade inkomsterna. Skälet till att man koncentrerar sig på skattebasen är att den fångar upp samtliga nämnda effekter. Oavsett om det rör sig om påverkan på arbetade timmar, på produktivitet eller på förekomsten av skatteplanering ger detta avtryck i våra inkomster.

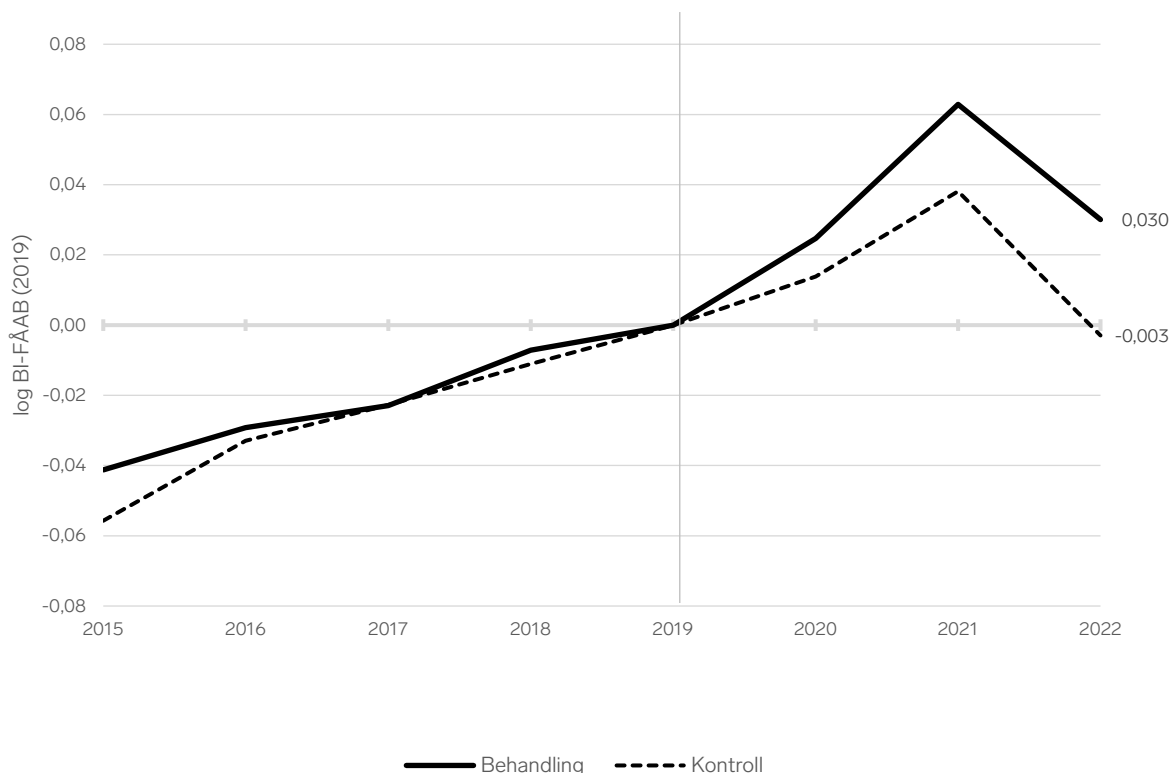
² För data se, OECD (2024), [Stat Data Viewer \(oecd.org\)](#)

En första analys av värnskatten

I en färsk studie har Svenskt Näringsliv analyserat hur stora skattebaseeffekterna var när skatten sänktes genom att värnskatten avskaffades 2020.³ Metodiken följde i stora drag den som Miao, m.fl. (2022) använde när de i en [IFAU-rapport](#) utvärderade den skattehöjning som skedde när avtrappningen av jobbskatteavdraget infördes 2016. För att ta hänsyn till den underliggande utvecklingen av skattebasen jämfördes en behandlingsgrupp som träffades av värnskatten, och alltså betalade 25 procent statlig skatt, med en kontrollgrupp som inte träffades och därmed betalade 20 procent i statlig inkomstskatt. Hypotesen var att inkomstutvecklingen i dessa båda grupper borde följa varandra åt så länge värnskatten fanns kvar och inga andra marginalskatteförändringar skedde. Efter värnskattens avskaffande borde sedan inkomstutvecklingen i behandlingsgruppen, som då fick en lägre marginalskatt, vara starkare än i kontrollgruppen.

I figur 1 nedan ser vi stöd för den hypotesen. Under perioden 2015 till 2019 följdes gruppernas inkomstutveckling åt med hög samstämmighet. 2020 och framåt inträffar sedan en tydlig divergens där behandlingsgruppen börjar följa en bana med starkare inkomstutveckling. Att båda kurvor pekar nedåt 2022 beror på att data är uttryckt i fasta priser och inflationen var mycket hög det året.

Figur 1. Inkomstutveckling i behandlings- och kontrollgrupperna

Källa: SCB (IoT) samt egna beräkningar

³ Carlgren (2024).

Utifrån utvecklingen som återges i figur 1 är det möjligt att approximera skattebaselasticiteten. Kortfattat visar denna hur många procent den beskattningsbara inkomsten förändras när den s.k. *net-of-tax rate*⁴ förändras med en procent. För att ta hänsyn till den underliggande inkomstutvecklingen som skulle skett även utan marginalskatteförändringen görs i detta fall även en justering i täljaren som motsvarar kontrollgruppens förändring i beskattningsbar inkomst:

$$e_t = \frac{\% \Delta BI_{\text{behandling}} - \% \Delta BI_{\text{kontroll}}}{\% \Delta (1 - t_{\text{behandling}})}, \text{ där } BI = \text{Beskattningsbar inkomst och } t = \text{marginalskatt.}$$

Värdena för täljaren följer direkt av figur 1. Värdena för nämnaren ges av den förändrade skattesatsen för statlig inkomstskatt samt ett antagande om en kommunalskattesats för behandlingsgruppen på 31,7 procent (det oviktade genomsnittet för gruppen år 2019). Utifrån detta kan skattebaselasticiteten, tre år efter reformen, uppskattas till 0,27 (tabell 1).⁵ Detta är klart högre den elasticitet som IFAU-rapporten kom fram till för avtrappningen av jobbskatteavdraget (0,13 till 0,16). Samtidigt ligger den väl i linje med tidigare forskningsresultat gällande den här typen av skatteförändringar.

Tabell 1. Elasticiteter vid olika år efter reformen

	År 1	År 2	År 3
Skattebaselasticitet	0,09	0,21	0,27

Källa: SCB (IoT) samt egna beräkningar

Av tabell 1 går det också att utläsa att elasticiteten växer samtliga år. På längre sikt är det därmed inte osannolikt att elasticiteten är ännu högre. Detta vore till och med mycket troligt eftersom beteendeförändringar slår igenom gradvis över tid. Till exempel har [Kleven m.fl. \(2023\)](#) visat att skattebaselasticiteten bland personer som byter jobb ligger någonstans mellan 0,4 och 0,5. Eftersom de flesta byter jobb förr eller senare är detta förmodligen ett bättre mått på den långsiktiga elasticiteten.

Används elasticiteten för det tredje året (0,27) kan värnsskattereformens självfinansieringsgrad beräknas till 237 procent. Tar man hänsyn till att analysen gjorts på åldersgruppen 20–64 år och gör ett mycket försiktigt antagande om att det helt saknas skattebaseffekter i övriga åldersgrupper sjunker självfinansieringsgraden till 206 procent. Trots dessa konservativa antaganden visar alltså analysen att reformen hade finansierat sig själv två gånger om redan inom tre år (tabell 2).

⁴ Hur mycket av en inkomstökning man får behålla.

⁵ Denna elasticitet gäller en inkomstdefinition som exkluderar tjänstebeskattade kapitalinkomster för delägare i fåmansbolag. Inkluderas dessa inkomster är elasticiteten högre: 0,34.

Tabell 2. Beräkning av självfinansieringsgrad för värnskatten

	Förklaring	Värde	
A	Genomsnittlig BI för värnskattebetalare (2019), kr	1 030 649	
B	Antal individer med värnskatt (2019)	315 191	
C	Skiktgräns (2019), kr	689 300	
D	Skattebas värnskatt, mnkr	$D = (A-C)*B$	107 590
E	Statisk effekt, slopad värnskatt, mnkr	$E = -D*0,05$	-5 380
F	Indirekt effekt, konsumtionsskatter, mnkr*	$F = -0,19*E$	1 022
G	Total statisk och indirekt effekt, mnkr	$G = E + F$	-4 357
H	Skattebaselasticitet		0,270
I	Förändrad net-of-tax rate, värnskattebetalare	$I = (1-0,547)/(1-0,597)-1$	0,124
J	Dynamisk förändring, skattebas, mnkr	$J = I*H*A*B$	10 882
K	Dynamisk förändring, inkomstskatt, mnkr**	$K = J*(0,317+0,2+0,03)$	5 953
L	Dynamisk förändring, arbetsgivaravgift, mnkr	$L = J*0,3142$	3 419
M	Dynamisk förändring, konsumtionsskatt, mnkr	$M = (J-K)*0,19$	937
N	Total långsiktig effekt, mnkr	$N = G + K + L + M$	5 951
O	Självfinansieringsgrad, 20-64 år	$O = 1 - N/G$	237%
P	Ytterligare intäktsbortfall i övriga åldersgrupper, mnkr***		783
Q	Justerad statisk och indirekt effekt, mnkr	$Q = G - P$	-4 992
R	Justerad långsiktig effekt, mnkr	$R = Q + K + L + M$	5 316
S	Justerad självfinansieringsgrad (hela befolkningen)	$S = 1 - R/Q$	206%

Källa: SCB (FASIT), SCB (IoT) samt egna beräkningar.

* Här görs ett antagande om att den totala skatten på konsumtion (moms och punktskatter) i genomsnitt uppgår till 19 procent i enlighet med [Lundberg \(2017\)](#). Vidare antas hela inkomstförändringen konsumeras med en gång.

** Eftersom inte riktigt alla kommer att betala full avtrappning på jobbskatteavdraget är denna siffra något överskattad, men effekten på självfinansieringsgraden är mycket liten.

*** Elasticitetsberäkningarna har i denna studie genomförts på åldersgruppen 20–64 år. I övriga åldrar uppgick skattebasen för värnskatten till 15,7 mdkr år 2019. Det motsvarar en värnskatteintäkt om 783 mnkr. Om man antar noll dynamiska effekter i denna grupp kommer därmed den statiska effekten att förändras med $-783*(1-0,19) = -635$ mnkr.

Jobbeffekter i flera led

Studier av skattebasen säger dock inte allt. Marknadsekonomier är komplicerade strukturer där förändringar tenderar att ge återverkningar i flera led. Detta gör att marginalskatteförändringar indirekt även kan påverka individer som inte själva direkt berörs av dem. När produktionen stiger inom högproduktiva sektorer på grund av en marginalskattesänkning kan detta öka efterfrågan i underleverantörsled. I en serie tidigare rapporter avseende industrin, tjänstesektorn och byggsektorn har [Byggföretagen \(2022\)](#), [Almega \(2021\)](#) och [Teknikföretagen \(2021\)](#) visat att sådana mekanismer kan vara kraftfulla och leda till betydande jobbtillväxt även i yrkeskategorier med lägre lönelägen. De positiva effekter som vi vet skulle skapas av en marginalskattesänkning är alltså inte endast förbehållna dem med högst löner. Hela samhällsekonomin skulle gynnas genom att fler jobb växer fram – jobb med varierande kvalifikationsgrader och i olika lönelägen.

I dessa rapporter analyseras en sänkning av den statliga inkomstskatten med tio procentenheter. Effekterna, i termer av fler arbetade timmar och ökad produktivitet, beräknas via skattebaselasticiteten. Hur dessa effekter sedan fortplantar sig i produktionskedjan beskrivs med hjälp av input-outputstatistik utifrån vilken sysselsättningsmultiplikatorer kan beräknas. Metoden har tidigare använts av Almega, IF-Metall, Sveriges Ingenjörer, Teknikföretagen och Unionen.⁶ Konkret visar multiplikatorerna hur många ytterligare jobb som skapas i leverantörsled då produktionen gentemot slutkund ökas. Mest kraftfull är multiplikatorn inom industrin där varje nytt jobb genererar ytterligare 1,2 i underleverantörsled. Inom byggsektorn och inom företagstjänster är mekanismen inte riktigt lika stark, men heller inte obetydlig. Ett nytt jobb i dessa sektorer skapar ytterligare 0,7 jobb i leverantörsled.

Schematiskt kan analysen sammanfattas enligt figuren nedan som visar effekterna inom företagstjänster. Först sker en direkt effekt från skattesänkningen vilken bedöms via skattebaselasticiteten. Därefter uppkommer en sekundär effekt genom den ökade efterfrågan från den högre produktionen. Den sekundära effekten analyseras utifrån input-outputstatistik. En mer utförlig beskrivning av metoden framgår av respektive rapport.

Källa: Almega (2021)

⁶ Teknikföretagen (2020).

Resultat från studierna

De branschvisa jobbeffekterna som rapporterna kom fram till redovisas nedan. Det bör noteras att det inte direkt går att lägga ihop resultaten från dessa tre studier då det kan finnas överlappande grupper.

Byggförbundet (2022)

En marginalsattesänkning för de drygt 300 000 som arbetar med byggverksamhet⁷, samt vissa företagstjänster väldigt nära kopplade till denna, skulle ge upphov till motsvarande 4 000 jobb genom fler arbetade timmar och ökad produktivitet. Utöver det skulle skattesänkningen skapa ytterligare 2 800 jobb i underleverantörsled till följd av ökad efterfrågan på insatsproduktion, varav uppskattningsvis 2 100 skulle vara så kallade *blue collar* jobb. Totalt alltså motsvarande 6 800 nya jobb i en sektor som kanske vanligtvis främst förknippas med traditionella arbetaryrken.

Almega (2021)

Företagstjänster sysselsätter totalt 887 000 personer, varav indirekt 178 000 bland underleverantörer. En halvering av den statliga inkomstskatten skulle skapa 9 000 nya jobb inom företagstjänster som producerar tjänster som säljs till slutkunder för konsumtion, investeringar eller export. Dessutom skulle ytterligare ett stort antal jobb skapas bland företag som producerar företagstjänster som insatser till andra branschers produktion.

Teknikförbundet (2020)

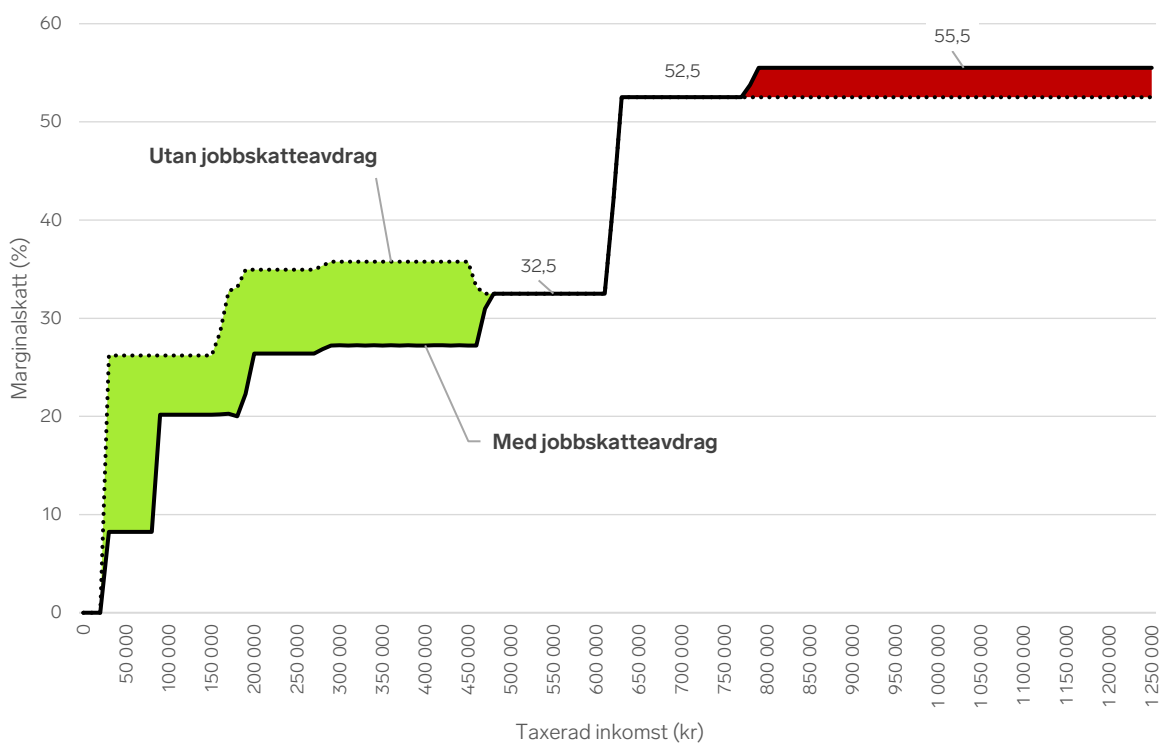
En sänkt marginalskatt med 10 procentenheter skulle kunna skapa arbete motsvarande mer än 15 000 årsarbetskrafter inom industrin. Detta motsvarar exempelvis den totala sysselsättningen för nio anläggningar som Domnarvets järnverk. Av dessa bedöms cirka 7 000 vara helt nya arbetarjobb.

⁷ Idag arbetar 380 000 med byggverksamhet enligt BAS

Vad behöver göras?

Oavsett om man ser till analyser av självfinansieringsgraden eller jobbeffekter i enskilda branscher är det uppenbart att Sverige har mycket att vinna på att sänka de högsta marginalskatterna. Mest naturligt vore att inleda sådana förändringar genom att avskaffa avtrappningen av jobbskatteavdraget. I praktiken fungerar denna avtrappning på samma sätt som värnskatten tidigare gjorde. Den ökar beskattningens progressivitet genom att addera ytterligare ett trappsteg på tre procentenheter högst upp i skatteskalen (röd yta i figur 2). På motsvarande vis beskrivs i figuren hur ökning av jobbskatteavdraget i lägre inkomstskikt sänker marginalskatten där (grön yta).

Figur 2. Jobbskatteavdragets påverkan på marginalskatten 2024

Källa: Egna beräkningar

Att avskaffa avtrappningen skulle, enligt en analys i SCB:s mikrosimuleringsverktyg FASIT, minska skatteintäkterna med 3,4 miljarder kronor år 2025.⁸ Detta är dock en så kallad statisk beräkning, det vill säga ingen hänsyn tas till att skatter påverkar vårt beteende och därmed skattebasen.

En mer realistisk bild ges om man i stället utgår från de elasticiteteter för avtrappningen som IFAU kommit fram till. En beräkning utifrån dessa elasticiteteter ger en självfinansieringsgrad på gott och väl över 100 procent (tabell 3).

⁸ SCB (FASIT, arbetsutbudsmodulen).

Tabell 3. Beräkning av självfinansieringsgrad för avtrappningen

	elasticitet 0,13	elasticitet 0,16
Statisk effekt	-3 393	-3 393
Indirekt effekt	645	645
Total statisk och indirekt effekt	-2 748	-2 748
Dynamisk förändring, skattebas, mnkr	3 658	4 503
Dynamisk förändring, inkomstskatt, mnkr	1 891	2 328
Dynamisk förändring, arbetsgivaravgift, mnkr	1 130	1 391
Dynamisk förändring, konsumtionsskatt, mnkr	336	413
Total långsiktig effekt	609	1 384
Självfinansieringsgrad	122%	150%

Källa: Egna beräkningar.

Motsvarande beräkningar kan också göras i FASIT. I en sådan analys, som tar hänsyn till effekter på arbetade timmar och produktivitet, ger reformen en självfinansieringsgrad på 158 procent. Detta ligger alltså väl i linje med beräkningen som utgår från den högre av IFAU:s elasticiteter.

Tabell 4. FASIT-beräkning av självfinansieringsgraden

	Statisk effekt	Effekt via arbetsutbud	Effekt via produktivitet	Total effekt
Budgeteffekt (mdkr)	-3,4	3,2	2,2	2,0
Självfinansieringsgrad (%)		94	64	158

Källa: SCB (FASIT, arbetsutbudsmodulen)

Effekter på inkomstfördelningen

Trots marginalskattesänkningars många förtjänster, bland annat deras höga självfinansieringsgrad, tycks det vara svårt att genomdriva dem i praktiken. Förmodligen hålls de tillbaka av rent politiska överväganden. Förslag i den riktningen bjuder lätt in till kritik om att man "gynnar de rika". Det kan exempelvis ta sitt uttryck i populistiska poängar där enstaka typfall uppmärksammas. Tar man avtrappningen som exempel skulle en sådan reform minska skatten med lite drygt 1 900 kronor på årsbasis för en ingenjör som tjänar 70 000 kronor i månaden. Detta kan lätt utmålas som "orättvist" jämfört med en medelinkomsttagare som tjänar 35 000 kronor i månaden och som därmed inte får någon skattelättnad av en reform där enbart avtrappningen slopas. Att ingenjören ändå hade betalat tre gånger mer inkomstskatt nämns inte.⁹

⁹ Givet en kommunalskatt om 31,7 procent skulle ingenjören år 2024 få en skattesänkning på 160 kr/mån (1 925 kr/år) om avtrappningen togs bort. Den totala inkomstskatten per månad hade då uppgått till 22 140 kr/mån. Motsvarande skatt för personen som tjänar 35 000 kr/mån hade varit 7 390 kr/mån.

Dessutom måste frågan ställas om till vilket pris man eventuellt uppnår en jämnare inkomstfördelning. När en skatt är så snedvridande att den till och med ger lägre skatteintäkter, minskar i praktiken resurserna till omfördelning. Alla, både de som direkt drabbas av skatten och de som tar del av offentligt finansierade tjänster och transfereringar, blir förlorare. Priset blir orimligt högt.

När det gäller förslaget om en slopad avtrappning är fördelningseffekterna dessutom väldigt små när man ser till bredare mått på inkomstfördelningen, exempelvis ginikoefficienten. Kortfattat kan detta mått anta värden mellan noll och ett, där låga värden indikerar en jämn fördelning och vice versa. Generellt ligger Ginikoefficienten för Sverige på en låg nivå i internationella jämförelser.

En FASIT-analys om reformen att avskaffa avtrappningen visar att ginikoefficienten endast skulle stiga i ytterst ringa utsträckning.¹⁰ Ökningen skulle uppgå till marginella 0,2 procent, det vill säga en förändring av Ginikoefficienten på den fjärde decimalen från 0,2927 till 0,2933 (tabell 5). Ser man till ett annat fördelningsmått, andelen individer med disponibla inkomster 60 procent under genomsnittet (relativ fattigdom), skulle detta mått hålla sig helt oförändrat.

Tabell 5. Fördelningseffekter av slopad avtrappning

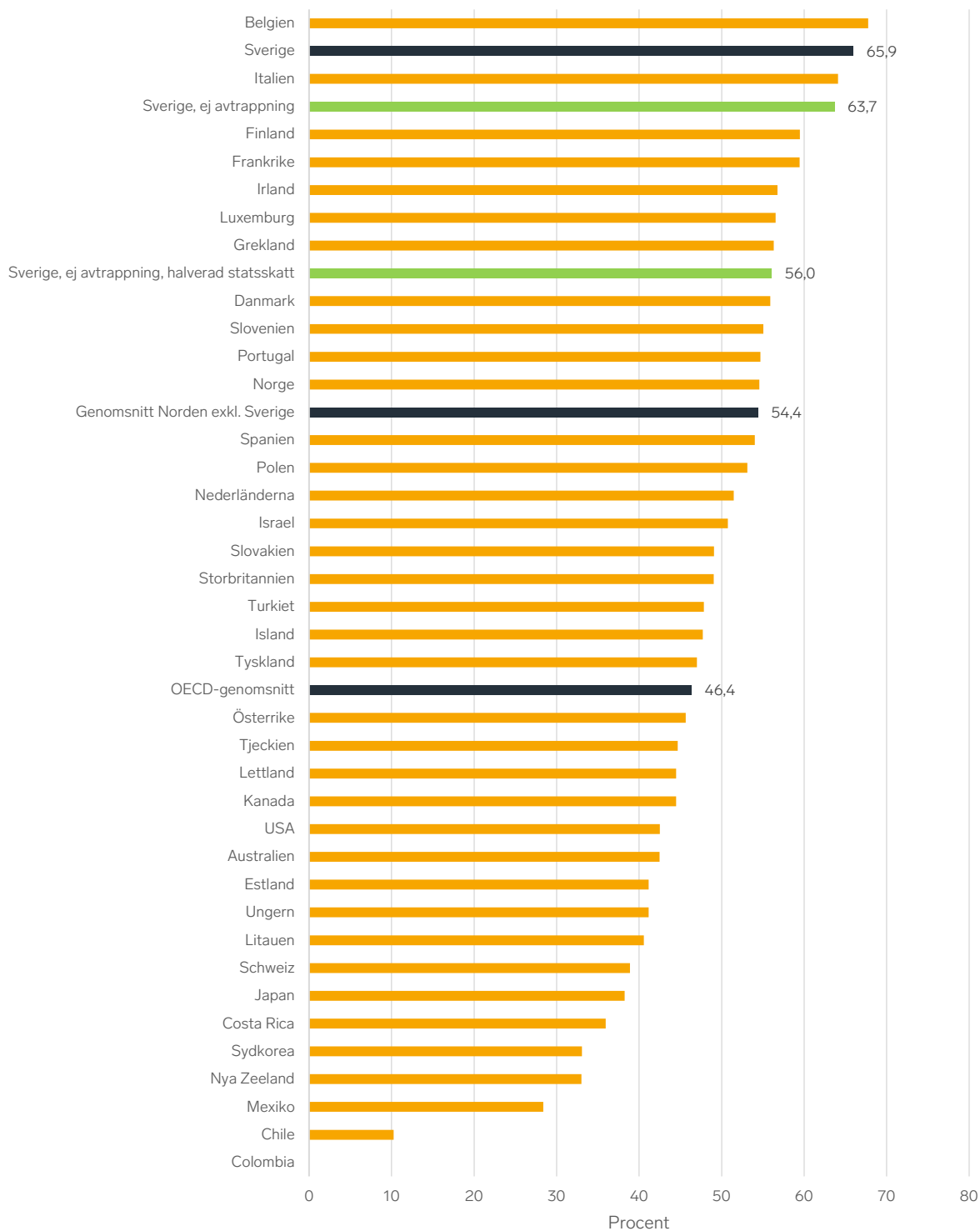
	Före reform	Efter reform	Procentuell förändring
Ginikoefficient	0,2927	0,2933	0,2%
Andel i relativ fattigdom	12,9	12,9	0,0%

Källa: SCB (FASIT, arbetsutbudsmodulen)

De fördelningsspolitiska skälen mot att slopa jobbskatteavdragets avtrappning vilar alltså i realiteten på svag grund. Mot detta ska ställas de positiva effekter som uppkommer i termer av fler arbetade timmar, ökad produktivitet och, som den branschvisa input-outputanalysen också visar, fler jobb. Därtill kommer växande skattebas med åtföljande ökade resurser för det offentliga, något som exempelvis skulle kunna spenderas på angelägna åtgärder, däribland sådant som riktas till svaga grupper i samhället.

Sverige behöver nu ta kliv mot mer konkurrenskraftiga marginalskatter på arbete. Att avskaffa avtrappningen är ett första steg, men för att närma oss genomsnittet för våra nordiska grannar och övriga OECD behöver även den statliga inkomstskatten halveras. Sådana reformer skulle ge Sverige väsentligt bättre förutsättningar att bygga ett starkt välstånd inför framtiden.

¹⁰ Analysen är gjord i FASIT:s arbetsutbudsmodul och avser de direkta effekterna år 2025 av slopade avtrappningar i såväl det ordinarie jobbskatteavdraget samt i äldres jobbskatteavdrag.

Figur 3. Marginalskatt inkl. arbetsgivaravgifter för höginkomsttagare*

Källa: OECD (Taxing Wages) samt egna beräkningar.

* Jämförelsen avser år 2023 och individer som tjänar 167 procent av en genomsnittslön i respektive land.

Litteraturlista

Carlgren, Fredrik (2024), "Skattebaseeffekter av värnskattens avskaffande", PM 2024-04-22. Svenskt Näringsliv.

Isaksson, Fredrik; Brissle, Oscar och Carlgren, Fredrik, (2022) "Sänkt marginalskatt – Jobbeffekter via byggföretag och deras underleverantörer". Byggföretagen.

Joyce, Patrick; Hagman, Lena; Brissle, Oscar; Lidfelt, Johan och Carlgren, Fredrik (2021). "Sänkta marginalskatter skapar flera tusen nya jobb – effekter via företagstjänster". Almega.

Kinnwall, Mats; Hagman, Lena; Lidfelt, Johan och Brissle, Oscar (2020). "Tusentals nya industrijobb med sänkta marginalskatter". Teknikföretagen.

Kleven, Henrik; Kreiner, Claus; Larsen, Kristian och Søgaaard, Jakob (2023), "Micro vs Macro Labor Supply Elasticities: The Role of Dynamic Returns to Effort". NBER Working Paper 31 549.

Lundberg, Jacob (2017), "Analyzing tax reforms using the Swedish Labour Income Microsimulation Model". Uppsala University, Department of Economics, Working Paper 2017:12.

Miao, Dingquan; Selin, Håkan; Söderström, Martin (2022), "En utvärdering av avtrappningen av jobbskatteavdraget". Rapport 2022:9. IFAU.

